

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О. М. БЕКЕТОВА

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Ректор

В.М. Бабасв

2014 р.

СОЦІОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни підготовки бакалавра

галузі знань 1401 Сфера обслуговування

напряму 6.140103 Туризм

Стандарт чинний з дати затвердження

2014

РОЗРОБЛЕНО: Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

КАФЕДРА: філософії і політології

РОЗРОБНИКИ: старший викладач Клименко Галина Тарасівна

ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ (В. В. Корженко)
“ 29 ” 08. 2014 р., протокол № 1

Схвалено **випусковою** кафедрою туризму і готельного господарства.

Протокол від “ 29 ” 09 2014 року № 2

Завідувач випускової кафедри (І. М. Писаревський)

Програма відповідає формі Програми навчальної дисципліни, що затверджена
Наказом по ХНУМГ ім. О.М. Бекетова від 24 лютого 2014 р. № 46-01.

Методист НМВ ( ) “ 3 ” 06 2014 р.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Науково-методичною радою
факультету менеджменту.

Голова Науково-методичної ради (І. М. Писаревський)

“ 30 ” 09 2014 р., протокол № 2

Цей стандарт не може бути тиражований або відтворений будь яким способом
без письмової згоди ХНУМГ імені О.М. Бекетова

© ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2014

© Г.Т. Клименко, 2014

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Соціологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.140103 «Туризм».

Предметом навчальної дисципліни є сутність, закономірності і випадковості соціальних відносин і процесів у суспільстві.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Історія України	Соціальні технології
Філософія	Управління персоналом
Політологія	Ефективні комунікації

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів (ЗМ):

1. Загальні питання теорії соціології.
2. Суспільство як соціальна система.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування системи знань про основні поняття соціології, історію її становлення у світі та в Україні, усвідомлення сутності соціального життя та соціальної структури суспільства, опанування методики сучасного соціологічного аналізу суспільних відносин.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Соціологія» є

- набуття навичок і вмінь практичного застосування теоретичних, прикладних та інструментальних компонентів соціологічного знання;
- розуміння сутності соціальної структури та соціальної стратифікації сучасного суспільства;
- вивчення критеріїв класифікації та ознак соціальних інститутів;
- дослідження різноманіття культури і культурних універсалій;
- аналіз структури та поведінки особистості.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- особливості соціальної структури та соціальної стратифікації сучасного суспільства, характеристику та функції основних соціальних інститутів (сім'я, культура, економіка, політика, релігія), структуру особистості та її типологію.

- критерії класифікації та ознаки соціальних інститутів та спільнот; технологію соціологічного дослідження;
- цілісне уявлення про соціологію як науку та суспільство з погляду цієї науки.

вміти:

- вміти відобразити наукову об'єктивність аналізу різноманітних соціальних змін і подій;
- аналізувати динаміку нових викликів і впливу сучасного суспільства;
- пояснити соціальну нерівність у суспільстві;
- органічно синтезувати теоретичне і емпіричне обґрунтування природи соціального.

мати компетентності:

- застосовувати основні положення і методи соціологічної науки при вирішенні професійних задач;
- застосовувати соціальне мислення до аналізу суспільних явищ та процесів,
- вміти розрізняти соціальне в індивідуальному, загальне в конкретному, розглядати власні дії з позиції суспільного контексту;
- використовувати одержані знання з метою ефективної кооперації з колегами, для роботи в колективі;
- використовувати методи збору, обробки й інтерпретації комплексної соціальної інформації для рішення організаційно-управлінських задач.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 72 години –2 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Соціологія

ЗМ 1 Загальні питання теорії соціології.

1.1. Соціологія як наука.

Об'єкт, предмет і метод наукових досліджень. Типи пізнання соціальної реальності. Історичні умови виникнення соціології. Основні принципи наукового дослідження, реалізовані в соціології. Єдність теоретичного й емпіричного в соціології. Соціологія в системі наук.

1.2. Соціологічний спосіб дослідження.

Способи одержання соціологічного знання. Теорія й емпірія як основні елементи сучасного соціологічного знання. Схеми наукового дослідження в соціології. Теорія, ідея, концепція. Гіпотеза КСД. Емпіричні узагальнення, класифікація, типологізація. Спостереження, контент-аналіз, масове опитування. Інтерв'ю і анкетування. Експеримент. Спеціалізовані методики.

1.3. Історія розвитку соціологічної думки.

Зарубіжна соціологія в XIX і першій половині XX ст.: О.Конт, Г.Спенсер, Г.Тард., Г.Лебон, Ф.Тьонніс, К.Маркс, Е.Дюркгейм, М.Вебер, Л.Ф.Уорд, Ч.Кулі, Р.Парк. Зарубіжна соціологія у другій половині XX ст. Макросоціологічні теорії:

структурний функціоналізм, неоеволюціонізм, теорії соціальних змін, теорії соціального конфлікту, теорії соціальних систем. Мікросоціологічні теорії: теорія соціального обміну, символічний інтераціоналізм, теоретичний гуманізм, феноменологічна соціологія, етнометодологія. Вітчизняна соціологія.

1.4. Суспільство. Соціальна структура суспільства.

Рівні соціальної реальності. Наукові трактовки суспільства. Типи соціальних систем. Соціальна взаємодія і соціальні відносини. Соціальна структура: статуси і ролі. Соціальні групи і спільноти. Типи соціальних структур.

1.5. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність.

Сутність соціальної стратифікації. Історичні типи стратифікації. Виміри стратифікації. Бідність і нерівність. Багаті, вимір нерівності. Вимір бідності. Рівень життя. Убогість. Депривація. Субкультура бідності. Соціальна мобільність, її види. Міграція.

1.6. Соціальні інститути суспільства.

Інститути: їх роль у суспільстві. Структура, функції і дисфункції соціальних інститутів. Соціальні інститути політики, економіки, релігії, освіти, науки, сім'ї. Зміни соціальних інститутів. Сутність сім'ї як соціального інституту. Сімейна структура: форми сім'ї, форми шлюбу, типи владних структур, спосіб вибору партнера, правило вибору місця проживання, родовід і спадкування майна.

ЗМ 2 Особистість в системі культури.

2.1. Особистість як суб'єкт соціальних зв'язків.

Людина і особистість. Структура особистості. Теорії розвитку особистості. Соціальна динаміка особистості: соціалізація й активність. Суб'єкти та об'єкти соціалізації. Соціальна типологія особистості. Модальний та базисний типи особистості.

2.2. Культура: соціологічний аналіз.

Соціологічне розуміння культури. Структурні компоненти культури. Складові частини і моделі будови культури. Динаміка культури. Основні соціально-історичні типи соціокультурної регуляції. Традиційна регуляція в сучасному суспільстві. Ціннісно-нормативний механізм соціальної регуляції. Порядок. Девіантна поведінка.

2.3. Девіація і соціальний контроль.

Ціннісно-нормативний механізм соціальної регуляції. Порядок. Девіантна поведінка: поняття, види. Теорії причин девіантної поведінки. Сутність і види соціального контролю.

2.4. Соціальний конфлікт: сутність і методи розв'язання.

Сутність і структура конфлікту. Проблема конфлікту в соціологічній традиції. Р.Дарендорф, Т.Парсонс. Проблема конфлікту в соціології М.Вебера. Конфлікт і девіантна поведінка: Е.Дюркгейм. Соціальна напруженість у теорії соціальної дії Т.Парсонса. Р.Дарендорф: конфлікт і модернізація суспільства. Типологія соціальних конфліктів. Управління конфліктами і форми їх розв'язування.

3. Рекомендована література:

1. Зінчина О.Б. Курс лекцій з соціології (для студентів 2-3-го курсів денної і заочної форм навчання напрямів підготовки 6.030601 Менеджмент, 6.020107 Туризм, 6.140101 Готельно-ресторанна справа, 6.060102 Архітектура, 6.060101 Будівництво, 6.080101 Геодезія, картографія та землеустрій, 6.070101 Транспортні технології (за видами транспорту), 6.050702 Електромеханіка, 6.050701 Електротехніка та електротехнології) / О. Б. Зінчина; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 176 с.

2. Соціологія. Посібник для самостійного вивчення курсу (для студентів 1-3-го курсів заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, усіх спеціальностей академії) / О. Б. Зінчина, Г. Т. Клименко, О. Ю. Кудрявцев, Л. О. Радіонова., К. С. Семенюк; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012.

3. Белова Л. А., Радіонова Л. А. Соціологія: уч. посібник / Л. А. Белова, Л. А. Радіонова; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2007.

4. Белова Л. О., Радіонова Л. О. Соціологія: навч.-метод. посібник / Л. А. Белова, Л. А. Радіонова; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2007.

5. Вербець В. В. Соціологія. Навчальний посібник / В. В. Вербець. – К.: Кондор, 2009.

6. Сірий Є.В. Соціологія / Є. В. Сірий. – К.: Атіка, 2004.

7. Кравченко А. И. Социология / А. И. Кравченко. – М., 2004.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: поточні та підсумкові тестові завдання.

АНОТАЦІЯ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Соціологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.140103 Туризм.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування системи знань про основні поняття соціології, історію її становлення у світі та в Україні, усвідомлення сутності соціального життя та соціальної структури суспільства, опанування методики сучасного соціологічного аналізу суспільних відносин.

Змістові модулі: 1. Загальні питання теорії соціології, 2. Особа в системі культури.

ABSTRACT (ANNOTATION)

The program of discipline is made in accordance with the educational and vocational training program for bachelor degree, 6.140103 Tourism.

The general task of the discipline is to form knowledge and skills of practical implementation of the social theories, understanding the nature of the social structure and stratification in modern society. To study the classification criteria and indicators of the

socio-institutional development. Understanding the diversity of the culture and cultural universals, analysis of the structure of the person, the main reasons of the social acting.

Content modules: 1. General questions of the theory of sociology, 2. Person in the culture system.

АННОТАЦИЯ

Программа изучения учебной дисциплины «Социология» составлена в соответствии с образовательно-профессиональной программой подготовки бакалавра направления 6.140103 Туризм.

Целью изучения дисциплины «Социология» является формирование системы знаний об основных понятиях социологии, историю её становления в мире и в Украине, осознание сущности социальной жизни и социальной структуры общества, овладение методикой современного социологического анализа общественных отношений.

Содержательные модули: 1. Общие вопросы теории социологии, 2. Личность в системе культуры.